

Uvod

Udžbenik *Pravna klinika krivičnog procesnog prava* je namijenjen prvenstveno studentima pravnih fakulteta radi sticanja praktičnih znanja i vještina iz krivične procedure. Udžbenik prati metodološki prikaz krivičnoprocesne materije, obrađen u aktuelnim udžbenicima iz ove oblasti, nakon usvajanja reformskih zakona iz 2003. godine, odnosno nakon donošenja Zakona o krivičnom postupku na nivou države, entiteta i Brčko distrikta.

Sticanje teorijskih znanja, iz oblasti krivičnoprocesne materije, dovodi nas u poziciju da istu posmatramo kroz prizmu krivičnoprocesnih subjekata: *tužilaštva, suda, optuženog*, odnosno njegovog *branioca*.

Sadašnji krivični postupak u Bosni i Hercegovini povjerio je istragu nadležnom tužilaštvu, koji istu okončava optužnicom ukoliko nalazi da ima dovoljno dokaza za optuženje. Na budućem suđenju, tužilac izvodi dokaze na glavnom pretresu neposredno i javno, pri čemu obično dominira ispitivanje svjedoka.

Branilac i optuženi, na pretresu, nastoje uvjeriti sud da ne postoje dokazi optužnice u potrebnom stepenu razumne sumnje, pri čemu metodom unakrsnog ispitivanja nastoje umanjiti efekat svjedočenja svjedoka kojeg je pozvao i direktno ispitaio tužilac, te i sam poziva svjedoke odbrane koje ispituje direktno. U ovom poslu razvijaju se vještine zastupanja, vještina uvjeravanja na sudu.

U biti se sva krivična suđenja svode na činjenična pitanja, a utvrđivanje činjenica zavisi od toga da li se dokazi smatraju istinitim, neistinitim, tačnim ili pogrešnim. Tehnike utvrđivanja činjenica zahtijevaju posebno izučavanje i praktično uvježbavanje od strane svih praktikanata krivičnog procesnog prava, a po-

sebno studenata, čija bi praksa bila integralni dio pravne edukacije i struke ovog predmeta.

Impozantan je podatak da, u Bosni i Hercegovini, ne postoji sličan udžbenik koji bi studentima pružio potrebna praktična znanja i vještine i, nakon odrađenog planiranog fonda nastavnih sati ovog predmeta, isprofilisao studenta u upotrebljivog pravnika, u sudskoj praksi. Čitanjem udžbenika *Krivično procesno pravo*, ne može se postati dobar tužilac, sudija ili advokat kao što se čitanjem udžbenika o plivanju ne može postati dobar plivač. Koncept ovog udžbenika je prilagođen nastavnom planu i programu pravnog fakulteta, koji za studente predviđa obilazak suda, tužilaštva, advokatskih kancelarija, zatvora, policije te uvježbavanje, na časovima Klinike, sastavljanje optužnice, prijedloga pritvora i rješenja o pritvoru, prethodnih prigovora na optužnicu, presude, žalbe kao i uvježbavanje direktnog i unakrsnog ispitivanja svjedoka.

U *prvom* djelu udžbenika predstavljena su krivičnoprocesna načela na kojima je utemeljen krivični postupak u Bosni i Hercegovini. U najkraćem je predstavljen odnos krivičnog procesnog prava s krivičnim materijalnim i izvršnim pravom.

U *drugom* dijelu udžbenika, u najkraćem je predstavljen krivični postupak, od podnošenja krivične prijave, istrage, postupka optuživanja, potvrđivanja optužnice, ročišta za izjašnjenje o krivinji, glavnog prestresa, presude, sa posebnim akcentom na direktno i unakrsno ispitivanje svjedoka.

U *trećem* dijelu, u formi zadatka, predstavljen je slučaj iz sudske prakse sa osnovnim informacijama o počiniocu krivičnog djela, oštećenom, svjedocima slučaja, a dalji zadatak studenata je odrediti se prema obaveznim procedurama, sastavljanu krivične prijave, salušanja svjedoka u istrazi, ispitivanje osumnjičenog, te sastavljanja optužnice.

U *četvrtom* dijelu udžbenika, obrađen je kompletan sudski predmet do faze presuđenja. Predstavljeno je direktno i unakrsno ispitivanje svjedoka. Na početku pretresa, data su uvodna izlaganja, a na kraju završne riječi. U osnovi tužilac i branilac nude sudu dvije različite priče (teorije slučaja) i različitu interpretaciju krivičnog događaja, uz nastojanje da sud uvjere da se prikloni jednoj od ponuđenih teorija slučaja prilikom presuđenja. Ovaj dio udžbenika, pruža sliku glavnog pretresa, rukovođenja istim i toka pretresa.

U predstavljanju i uvježbavanju krivičnoprocesne materije, stavljen je akcent, na sve krivičnoprocesne subjekte i kod studenta se razvija osjećaj identificiranja s tužiocem i optužnicom i njegovog nastojanja da dobije slučaj na sudu.

Iz prizme branioca, kroz sticanje znanja iz ovog udžbenika i praksu na časovima Klinike, studenti stvaraju sliku o formalnoj i stručnoj odbrani predstavljenoj po advokatu, kao stručnoj osobi, uz naglašavanje da zastupanje nije egzaktna nauka već vještina predstavljanja predmeta, s ciljem da uvjeri sud svoje viđenje predmeta. Naravno, nameće se potreba da se krivični predmet sagleda iz ugla sudije, odnosno krivično procesnog subjekta koji se stara o striktnoj primjeni procesnih regula i konačno donošenje pravilne odluke.

U petom dijelu udžbenika, dati su neophodni primjeri raznih obrazaca, koji će koristiti studentima prilikom vježbanja i prakticiranja krivičnoprocesne materije.

Udžbenik mogu koristiti i studenti fakulteta kriminalistike, kao i sva druga lica koja su na bilo koji način uključena u krivični postupak, kao kratak podsjetnik krivičnoprocesne materije.

Autor